

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО
І ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО

УДК 342.1

DOI: 10.33663/1563-3349-2019-86-198

Т. П. УСТИМЕНКО
Б. М. УСТИМЕНКО

**ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ РАЙОНУ,
ТИМЧАСОВО ЗАБОРОНЕНОГО ДЛЯ ПЛАВАННЯ
І ПЕРЕБУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ТА ІНОЗЕМНИХ
НЕВІЙСЬКОВИХ СУДЕН І ВІЙСЬКОВИХ КОРАБЛІВ,
НАВКОЛО ОКУПОВАНОГО КРИМСЬКОГО ПІВОСТРОВА**

Висвітлена та обґрунтована з урахуванням норм міжнародного морського права та українського законодавства необхідність встановлення району, тимчасово забороненого для плавання і перебування українських та іноземних невійськових суден і військових кораблів, навколо окупованого Кримського півострова.

Ключові слова: суверенітет, територіальне море, мореплавання, тимчасово окупована територія.

Ustymenko Tatiana, Ustymenko Bohdan. The establishment of the area temporarily prohibited for navigation in the occupied Ukrainian territorial sea adjacent to the Crimean Peninsula

The authors of the article made an effort to highlight and justify the establishment of the area temporarily prohibited for navigation in the Russian-

© УСТИМЕНКО Тетяна Петрівна – кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ; ORCID: 0000-0003-0049-5608; e-mail: tatust18@yahoo.com

© УСТИМЕНКО Богдан Миколайович – магістр права, консультант Фондації «США-Україна»; ORCID: 0000-0001-9151-9438; e-mail: b.ustymenko@protonmail.ch

occupied Ukrainian territorial sea around Crimea in accordance with international maritime law and Ukrainian legislation.

Key words: *sovereignty, territorial sea, navigation, temporarily occupied territory.*

Насамперед необхідно підкреслити, що згідно із статтею 1 Конституції України Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Стаття 2 Конституції України встановлює, що суверенітет України поширюється на всю її територію, яка в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканою.

Частиною першою статті 2 Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права¹ (далі – Конвенція) визначено, що суверенітет прибережної держави поширюється за межі її суходолу і внутрішніх вод на прилеглий морський пояс, який називається територіальним морем. Суверенітет поширюється на повітряний простір над територіальним морем, так само, як на його дно і надра (частина друга статті 2 Конвенції).

Окрім цього, статтею 3 Конвенції встановлено, що кожна держава має право встановлювати ширину свого територіального моря до межі, що не перевищує *дванадцяти морських миль*, які відлічуються від вихідних ліній, визначених відповідно до цієї Конвенції.

У свою чергу, відповідно до частини першої статті 25 Конвенції прибережна держава може вживати у своєму територіальному морі заходів, необхідних для недопущення проходу, що не є мирним.

Як вбачається з частини першої статті 19 Конвенції, прохід є мирним, якщо під час його здійснення не порушуються мир, належний порядок або безпека прибережної держави. Такий прохід повинен відбуватися відповідно до цієї Конвенції та інших норм міжнародного права.

Прохід іноземного судна відповідно до частини другої статті 19 Конвенції вважається таким, що порушує мир, належний порядок або безпеку прибережної держави, якщо в територіальному морі воно здійснює будь-який з наступних видів діяльності:

а) загрозу силою або її застосування проти суверенітету, територіальної цілісності або політичної незалежності прибережної держави або будь-яким іншим чином у порушення принципів

міжнародного права, втілених у Статуті Організації Об'єднаних Націй;

- b) будь-які маневри або навчання із зброєю будь-якого виду;
- c) будь-який акт, спрямований на збір інформації на шкоду обороні або безпеці прибережної держави;
- d) будь-який акт пропаганди, що має за мету посягання на оборону або безпеку прибережної держави;
- e) підйом у повітря, посадку або прийняття на борт будь-якого літального апарату;
- f) підйом у повітря, посадку або прийняття на борт будь-якого військового пристрою;
- g) навантаження або вивантаження будь-якого товару або валюти, посадку або висадку будь-якої особи всупереч митним, фіскальним, імміграційним або санітарним законам і правилам прибережної держави;
- h) будь-який акт навмисного умисного і серйозного забруднення усупереч цій Конвенції;
- i) будь-яку рибальську діяльність;
- j) проведення дослідницької або гідрографічної діяльності;
- k) будь-який акт, спрямований на створення перешкод функціонуванню будь-яких систем зв'язку або будь-яких інших споруд або установок прибережної держави;
- l) будь-яку іншу діяльність, яка не має прямого стосунку до проходу.

Також прибережна держава може приймати відповідно до положень цієї Конвенції та інших норм міжнародного права закони та правила, які стосуються мирного проходу через територіальне море, щодо всіх нижченаведених питань або деяких з них:

- a) безпеки судноплавства і регулювання руху суден;
- b) захисту навігаційних засобів і обладнання, а також інших споруд або установок;
- c) захисту кабелів і трубопроводів;
- d) збереження живих ресурсів моря;
- e) запобігання порушенню рибальських законів і правил прибережної держави;
- f) збереження навколишнього середовища прибережної держави і запобігання, скорочення і збереження під контролем її забруднення;

г) морських наукових досліджень і гідрографічних зйомок;

h) запобігання порушенню митних, фіскальних, імміграційних або санітарних законів і правил прибережної держави (частина перша статті 21 Конвенції).

Водночас прибережна держава може без дискримінації за формою або по суті між іноземними судами тимчасово призупиняти у певних районах свого територіального моря здійснення права мирного проходу іноземних суден, якщо таке призупинення суттєво важливе задля охорони її безпеки, включаючи проведення навчань із використанням зброї. Таке призупинення набуває чинності тільки після належного його опублікування (частина третя статті 25 Конвенції).

Окрім цього, прибережна держава належним чином оголошує про будь-які відомі їй небезпеки для судноплавства у її територіальному морі (частина друга статті 24 Конвенції).

Слід також зазначити, що відповідно до статті 1 Закону України «Про державний кордон України»² (далі – Закон про держкордон) державний кордон України – це лінія і вертикальна поверхня, що проходить по цій лінії, які визначають межі території України - суші, вод, надр, повітряного простору.

Державний кордон України визначається Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Згідно із статтею 3 Закону про держкордон державний кордон України, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, на морі встановлюється по зовнішній межі територіального моря України.

Відповідно до статті 5 Закону про держкордон до територіального моря України належать прибережні морські води шириною дванадцять морських миль, відлічуваних від лінії найбільшого відпливу як на материку, так і на островах, що належать Україні, або від прямих вихідних ліній, які з'єднують відповідні точки. Географічні координати цих точок затверджуються в порядку, який встановлюється Кабінетом Міністрів України. В окремих випадках інша ширина територіального моря України може встановлюватися міжнародними договорами України, а за відсутності договорів – відповідно до загальновизнаних принципів і норм міжнародного права.

Водночас відповідно до статті 17 Закону про держкордон у територіальному морі України, внутрішніх водах України рішенням компетентних органів України можуть бути встановлені райони, в яких тимчасово забороняється плавання і перебування українських та іноземних невійськових суден і військових кораблів. Про встановлення таких районів оголошується у встановленому порядку.

Також пунктом 6 Правил плавання і перебування в територіальному морі, внутрішніх водах, на рейдах та в портах України іноземних військових кораблів³ закріплено, що у територіальному морі, внутрішніх водах України іноземні військові кораблі не повинні заходити в ті райони, в яких забороняється їх плавання і перебування.

Не можна й залишити поза увагою міжнародний документ, який має критичне значення для забезпечення безпеки у Світовому Океані, а саме – Міжнародну конвенцію з охорони людського життя на морі⁴ (із змінами та доповненнями) (далі – СОЛАС).

Так, згідно із Правилом 4 «Навігаційні попередження» Глави V «Безпека мореплавства» СОЛАС кожний Договірний уряд приймає усі заходи, необхідні для забезпечення того, щоб інформація про будь-яку небезпеку, отримана з будь-якого надійного джерела, негайно доводилася до відома усіх, кого це стосується, та повідомлялась іншим зацікавленим урядам.

Приписами Правила 9 «Гідрографічні служби» Глави V «Безпека мореплавства» СОЛАС встановлено, що Договірні уряди зобов'язуються прийняти заходи для збору та складання гідрографічних даних, а також опублікування, розповсюдження та оновлення всієї морської інформації, необхідної для безпечного мореплавства. Зокрема, Договірні уряди зобов'язуються співпрацювати в проведенні, наскільки це можливо, наступного навігаційного та гідрографічного обслуговування у спосіб, який найбільш повно відповідає меті надання допомоги мореплавству:

- 1) забезпечувати, щоб проведення гідрографічних з'їомок відповідало, наскільки це можливо, вимогам безпеки мореплавства;

- 2) готувати та видавати морські навігаційні карти, лоції, опис маяків та вогнів, таблиці приливів та інші навігаційні посібни-

ки, де це може бути застосовано, які задовольняють потребам безпечного мореплавства;

3) розповсюджувати повідомлення мореплавцям, щоб морські навігаційні карти та посібники були, наскільки це можливо, завжди відкоректовані;

4) забезпечувати заходи з управління даними для підтримки цього обслуговування.

Договірні уряди зобов'язуються забезпечити максимально можливу однаковість карт та морських навігаційних посібників і, якщо це можливо, приймати до уваги відповідні міжнародні резолюції та рекомендації.

Водночас Договірні уряди зобов'язуються максимально можливою мірою координувати свою діяльність з метою забезпечити доступність, наскільки це можливо, своєчасної, достовірної та чіткої гідрографічної та навігаційної інформації у світовому масштабі.

Також відповідно до Правила 13 «Встановлення та експлуатація засобів навігаційної огорожі» Глави V «Безпека мореплавства» СОЛАС кожний Договірний уряд зобов'язується забезпечити, коли він вважає практичним та необхідним чи самостійно, чи у співробітництві з іншими Договірними урядами, такі засоби навігаційної огорожі, яких потребує інтенсивність руху суден та ступінь небезпеки.

Для досягнення максимально можливої однаковості засобів навігаційної огорожі Договірні уряди зобов'язуються приймати до уваги міжнародні рекомендації та керівництва під час встановлення таких засобів.

Договірні уряди зобов'язуються вживати заходів, щоб інформація, яка відноситься до засобів навігаційної огорожі, була доступна для всіх, кого це стосується. Необхідно, наскільки це можливо, уникати змін у передачах систем визначення місцезнаходження, які можуть несприятливо позначатися на роботі встановлених на суднах приймачів, і ці зміни повинні вноситися тільки після розсилки своєчасного та належного повідомлення.

Вищенаведені положення СОЛАС дістали відображення у статті 76 Кодексу торговельного мореплавства України⁵ (далі – КТМ). Так, цією статтею КТМ визначено, що навігаційно-гідрографічне забезпечення судноплавства у внутрішніх водах,

територіальному морі та виключній морській економічній зоні України здійснюється шляхом:

встановлення, розвитку та утримання засобів навігаційного обладнання, яких потребує інтенсивність руху суден і ступінь навігаційної небезпеки;

проведення гідрографічних зйомок;

збору навігаційної інформації;

своєчасної підготовки, видання і забезпечення мореплавців навігаційними картами, порадиниками та посібниками для плавання, навігаційними повідомленнями і попередженнями та іншою сучасною навігаційно-гідрографічною інформацією.

У свою чергу, підпунктом 31 пункту 4 Положення про Міністерство інфраструктури України⁶ визначено, що Міністерство, відповідно до покладених на нього завдань серед іншого затверджує положення про навігаційно-гідрографічне забезпечення мореплавства у внутрішніх морських водах, територіальному морі та винятковій (морській) економічній зоні України.

Окрім цього, відповідно до пункту 1.1 Положення про навігаційно-гідрографічне забезпечення мореплавства у внутрішніх морських водах, територіальному морі та виключній (морській) економічній зоні України⁷ (далі – Положення про НГЗ), навігаційно-гідрографічне забезпечення (далі – НГЗ) мореплавства – це створення сприятливих у навігаційному сенсі умов плавання суден шляхом установлення й утримання засобів навігаційного обладнання, яких потребує інтенсивність руху суден і ступінь небезпеки, проведення гідрографічних зйомок, публікації, розповсюдження і підтримки на рівні сучасності навігаційно-гідрографічної інформації згідно з вимогами Міжнародної Морської Організації (далі – ММО).

Як встановлено в пункті 1.2 Положення про НГЗ, навігаційно-гідрографічне забезпечення – це спеціалізована послуга, пов'язана з організацією безпеки мореплавства та надається суднам відповідно до міжнародних зобов'язань України.

Навігаційно-гідрографічне забезпечення мореплавства здійснюється шляхом:

– оснащення морів береговими (маяками, навігаційними знаками, навігаційними створами, маяками на гідротехнічній основі, радіосистемами, засобами е-навігації) і плавучими (пла-

вучими маяками, буями, віхами) засобами навігаційного обладнання (далі – ЗНО), забезпечення їх безперебійної дії згідно з установленими режимами роботи відповідно до рекомендацій Міжнародної асоціації навігаційного забезпечення мореплавства і маякових служб (далі – МАМС);

– проведення гідрографічних зйомок Чорного й Азовського морів з метою підготовки і видання офіційних морських навігаційних карт, керівництв і посібників для плавання відповідно до стандартів Міжнародної гідрографічної організації (далі – МГО);

– збору та доведення до суден інформації про зміни навігаційних умов та режиму плавання на морях.

Навігаційно-гідрографічне забезпечення мореплавства організовується і проводиться державною установою «Держгідрографія» та фінансується згідно із законодавством (пункт 1.4 Положення про НГЗ).

Держгідрографія відповідно до покладених завдань з НГЗ мореплавства:

– бере участь у розробці програм розвитку й удосконалення національної системи НГЗ;

– ініціює розробку стандартів і нормативно-правової бази, які регламентують НГЗ мореплавства;

– здійснює оснащення морів України засобами навігаційного обладнання, забезпечення їх розвитку, змісту, ремонту і безперебійної роботи в заданому режимі;

– проводить гідрографічні зйомки і океанографічні дослідження у Чорному та Азовському морях;

– проводить топографо-геодезичні роботи у п'ятикілометровій зоні узбережжя України;

– здійснює комплексне управління в галузі картографування морів і внутрішніх водних шляхів;

– створює морські навігаційні карти, керівництва і посібники для плавання в аналоговій, цифровій та інших формах та реалізовує їх мореплавцям;

– здійснює організацію банку даних гідрографічних і океанографічних матеріалів;

– здійснює розробку і представлення за даними гідрографічних зйомок проектів шляхів руху суден, морських коридорів і систем розподілу руху в територіальному морі;

- доводить до мореплавців інформацію про зміни навігаційних умов та режиму плавання шляхом публікації Повідомлень мореплавцям і передачі навігаційних попереджень по радіо;
- виконує функції Національного координатора навігаційних попереджень України в рамках Всесвітньої служби навігаційних попереджень;
- представляє Україну в Міжнародній гідрографічній організації і Міжнародній асоціації навігаційного забезпечення мореплавства і маякових служб, співпрацює з гідрографічними і маячними службами інших держав;
- забезпечує виконання офіційних міжнародних правил і стандартів з питань НГЗ, бере участь у розробці нових документів з урахуванням інтересів України;
- узгоджує в межах повноважень будівництво об'єктів на українському узбережжі та акваторіях Чорного й Азовського морів, що можуть вплинути на встановлений режим роботи ЗНО або створювати навігаційну небезпеку;
- узгоджує в межах повноважень проектну документацію стосовно зведення гідротехнічних споруд, проведення гідротехнічних робіт, прокладання підводних кабелів і нафтогазопроводів на морях і узбережжі України;
- здійснює організаційне та технічне супроводження і підтримку функціонування мережі базових і на плавучій основі автоматичних ідентифікаційних систем (далі – АІС), які обліковуються на її балансі;
- здійснює організаційне і технічне супроводження і підтримку функціонування запасного серверу маршрутизації системи моніторингу;
- виконує функції національного координатора міжнародної автоматизованої служби передачі на судна навігаційних та метеорологічних попереджень та термінової інформації (НАВ-ТЕКС);
- забезпечує створення та оновлення, за потреби, переліку морських обмежувальних зон у межах юрисдикції України (додаток), обмежуючи зони під час цілорічної експлуатації та обмежуючи (де це доцільно) експлуатацію класів суден із використанням критеріїв класів, які викладені у частині першій статті 4 Директиви Європейського Парламенту та Ради 2009/45/ЄС

від 06.05.2009 року, стосовно правил та стандартів безпеки для пасажирських суден;

– публікує у Повідомленнях мореплавцям перелік морських обмежувальних зон у межах юрисдикції України, зміни, що вносяться до переліку;

– подає до центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику з питань безпеки судноплавства на морському та річковому транспорті, перелік морських обмежувальних зон у межах юрисдикції України та інформацію про його оновлення для розміщення на офіційному веб-сайті цього органу та інформування міжнародних організацій.

Отже, Україна має досить розвинену нормативно-правову базу з питань навігаційно-гідрографічного забезпечення мореплавства.

Також загальновідомо, що Російська Федерація у 2014 році здійснила окупацію українських територій – Автономної Республіки Крим та міста Севастополя. З метою визначення статусу території України, тимчасово окупованої внаслідок збройної агресії Російської Федерації, Законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України»⁸ (далі – Закон про окупацію) встановлено особливий правовий режим на цій території, визначено особливості діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій в умовах цього режиму, додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб.

Частиною першою статті 1 Закону про окупацію визначено, що тимчасово окупована територія України (далі – тимчасово окупована територія) є невід’ємною частиною території України, на яку поширюється дія Конституції та законів України.

Датою початку тимчасової окупації є 20 лютого 2014 року.

Окрім цього, частиною першою статті 3 Закону про окупацію встановлено, що для цілей цього Закону тимчасово окупованою територією визначається:

1) сухопутна територія Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, внутрішні води України цих територій;

2) внутрішні морські води і територіальне море України навколо Кримського півострова, територія виключної (мор-

ської) економічної зони України вздовж узбережжя Кримського півострова та прилегло до узбережжя континентального шельфу України, на які поширюється юрисдикція органів державної влади України відповідно до норм міжнародного права, Конституції та законів України;

3) надра під територіями, зазначеними у пунктах 1 і 2, і повітряний простір над цими територіями.

Необхідно констатувати, що внаслідок окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, інших чисельних протиправних дій Російської Федерації Україна не контролює більшої частини свого територіального моря та виключної (морської) економічної зони – біля 100 000 квадратних кілометрів у Чорному та Азовському морях зі 137 000 квадратних кілометрів загальної площі морських вод, на які поширюється суверенітет України або її суверенні права.

Водночас Наказом Міністерства інфраструктури України «Про закриття морських портів»⁹ морські порти Керч, Севастополь, Феодосія, Ялта, Євпаторія закрито до відновлення конституційного ладу України на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя.

Слід додати, що у зв'язку з неможливістю здійснення у морських рибних портах, розташованих на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, обслуговування суден і пасажирів, проведення вантажних, транспортних, експедиційних робіт та інших пов'язаних із цим видів господарської діяльності, забезпечення належного рівня безпеки судноплавства, дотримання вимог міжнародних договорів України, забезпечення охорони навколишнього природного середовища Кабінет Міністрів України своєю постановою «Про тимчасове закриття морських рибних портів»¹⁰ тимчасово закрити Керченський морський рибний порт та Севастопольський морський рибний порт до відновлення конституційного ладу України на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя.

Враховуючи викладені фактичні обставини, норми міжнародного морського права та законодавства України, а також об'єктивну неможливість виконання Україною Правила 4 «Навігаційні попередження», Правила 9 «Гідрографічні служ-

би», Правила 13 «Встановлення та експлуатація засобів навігаційної огорожі» Глави V «Безпека мореплавства» СОЛАС в межах окупованих Російською Федерацією внутрішніх морських вод і територіального моря навколо Кримського півострова, Україна, як прибережна держава, зобов'язана встановити у відповідних внутрішніх морських водах і територіальному морі навколо Кримського півострова район, в якому тимчасово забороняється плавання і перебування українських та іноземних невійськових суден і військових кораблів, до відновлення конституційного ладу України на цих тимчасово окупованих територіях.

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права від 10.12.1982 р., ратифікована Законом України «Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 року та Угоди про імплементацію Частини XI Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 року» № 728-XIV від 03.06.1999 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 31. Ст. 254. 2. Про державний кордон України: Закон України від 04.11.1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 2. Ст. 5. 3. Про затвердження Правил плавання і перебування в територіальному морі, внутрішніх водах, на рейдах та в портах України іноземних військових кораблів: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.05.1996 р. № 529. 4. Міжнародна конвенція з охорони людського життя на морі 1974 року (СОЛАС-74) (SOLAS) від 01.11.1974 р. 5. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 47. Ст. 349. 6. Про затвердження Положення про Міністерство інфраструктури України: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.06.2015 р., № 460. *Офіційний вісник України*. 2015. № 54. Ст. 1755. Код акта 77634/2015. 7. Про затвердження Положення про навігаційно-гідрографічне забезпечення мореплавства у внутрішніх морських водах, територіальному морі та виключній (морській) економічній зоні України: Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 29.05.2006 р., № 514, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 14.06.2006 р. за № 708/12582. *Офіційний вісник України*. 2006. № 24. Ст. 1792. Код акта 36603/2006. 8. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15.04.2014 р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 36. Ст. 957. 9. Про закриття морських портів: Наказ Міністерства інфраструктури України від 16.06.2014 р., № 255, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 24.06.2014 р. за № 690/25467. *Офіційний вісник України*. 2014. № 54. Ст. 1461. Код акта 73050/2014. 10. Про тимчасове закриття морських рибних портів: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.04.2016 р., № 263. *Офіційний вісник України*. 2016. № 30. Ст. 1198. Код акта 81545/2016.

References:

1. Konventsiiia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii z morskoho prava vid 10.12.1982 r., ratyfikovana Zakonom Ukrainy «Pro ratyfikatsiiu Konventsii Orhanizatsii Obiednanykh Natsii z morskoho prava 1982 roku ta Uhody pro implementatsiiu Chastyny XI Konventsii Orhanizatsii Obiednanykh Natsii z morskoho prava 1982 roku» № 728-XIV vid 03.06.1999 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1999. № 31. St. 254.
2. Pro derzhavnyi kordon Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 04.11.1991 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1992. № 2. St. 5.
3. Pro zatverdzhennia Pravyl plavannia i perebuвання v terytorialnomu mori, vnutrishnikh vodakh, na reidakh ta v portakh Ukrainy inozemnykh viiskovykh korabliv: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16.05.1996 r., № 529.
4. Mizhnarodnoi konventsii z okhorony liudskoho zhyttia na mori 1974 roku (SOLAS-74) (SOLAS) vid 01.11.1974 r.
5. Kodeks torhovelnogo moreplavstva Ukrainy vid 23.05.1995 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1995. № 47. St. 349.
6. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Ministerstvo infrastruktury Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30.06.2015 r., № 460. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 2015. № 54. St. 1755. Kod akta 77634/2015.
7. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro navihatsiino-hidrografichne zabezpechennia moreplavstva u vnutrishnikh morskyykh vodakh, terytorialnomu mori ta vykliuchnii (morskii) ekonomichnii zoni Ukrainy: Nakaz Ministerstva transportu ta zviazku Ukrainy vid 29.05.2006 r., № 514, zareiestrovanyi v Ministerstvi yustytzii Ukrainy 14.06.2006 r. za № 708/12582. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 2006. № 24. St. 1792. Kod akta 36603/2006.
8. Pro zabezpechennia prav i svobod hromadian ta pravovyi rezhym na tymchasovo okupovanii terytorii Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 15.04.2014 r. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 2014. № 36. St. 957.
9. Pro zakryttia morskyykh portiv: Nakaz Ministerstva infrastruktury Ukrainy vid 16.06.2014 r., № 255, zareiestrovanyi u Ministerstvi yustytzii Ukrainy 24.06.2014 r. za № 690/25467. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 2014. № 54. St. 1461. Kod akta 73050/2014.
10. Pro tymchasove zakryttia morskyykh rybnykh portiv: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 06.04.2016 r., № 263. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 2016. № 30. St. 1198. Kod akta 81545/2016.

Ustymenko Tatiana, Ustymenko Bohdan. The establishment of the area temporarily prohibited for navigation in the occupied Ukrainian territorial sea adjacent to the Crimean Peninsula

The extremely challenging situation has currently arisen in the region of the Black Sea.

Crimea was annexed to Russia in 2014. Under the authority of the Russian armed forces, the occupation extends throughout the land territory as well as the territorial sea.

The total square of the Ukrainian maritime zones (territorial sea and exclusive economic zone) before the Russian invasion was ca. 137000 sq.km. Since 2014 Ukraine has lost control over about 100000 sq.km of its maritime zones.

At the same time, Ukraine has no reliable sources to obtain information on dangerous to navigation and changes in navigational and hydrographic situation

for further informing the marines and other stakeholders, neither has any ability to perform hydrographic surveying, subject to the navigational safety requirements, also can not guarantee uninterrupted operation of the Aids-to-Navigation (AtoN) along the Crimean coast and in the adjacent coastal waters.

Under the United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS), the sovereignty of a coastal State extends, beyond its land territory and internal waters to an adjacent belt of sea, described as the territorial sea. The sovereignty over the territorial sea is exercised subject to this Convention and to other rules of international law.

In accordance with article 25 of UNCLOS the coastal State may take the necessary steps in its territorial sea to prevent passage which is not innocent. The coastal State may, without discrimination in form or in fact among foreign ships, suspend temporarily in specified areas of its territorial sea the innocent passage of foreign ships if such suspension is essential for the protection of its security, including weapons exercises. Such suspension shall take effect only after having been duly published.

Furthermore, the coastal State shall give appropriate publicity to any danger to navigation, of which it has knowledge, within its territorial sea as reflected in article 24(2) of UNCLOS.

It is obvious that Ukraine is not able to fulfill obligations under Regulation 4 «Navigational Warnings», Regulation 9 «Hydrographic Services» and Regulation 13 «Establishment and operation of aids to navigation» of the International Convention for the safety of Life at Sea (SOLAS) Chapter V in its own Russian-occupied territorial sea.

In accordance with article 17 of Ukrainian state border law Ukrainian state authority is competent to makes a decision on the establishment of the areas temporarily prohibited for Ukrainian and foreign ships and warships navigation in the occupied Ukrainian territorial sea and internal waters.

In this regard, Ukraine as a coastal state must establish the area temporarily prohibited for navigation in the occupied Ukrainian territorial sea adjacent to the Crimean Peninsula until the restoration of constitutional order of Ukraine on the temporarily occupied territory.

Key words: sovereignty, territorial sea, navigation, temporarily occupied territory, an area temporarily restricted for navigation.